

Filmarchívumok Nemzetközi Szövetsége

Etikai Kódex*

Preambulum:

A filmarchívumok és a filmarchivátorok a világ mozgókép-örökségének őrzői. Az ő felelősségük, hogy megvédjék ezt az örökséget, és a lehető legjobb állapotban, az eredeti alkotói szándékhoz hű formában adják tovább az utókornak.

A filmarchívumok kötelesek vigyázni a rájuk bízott anyagokra egészen addig, amíg használható állapotban vannak. Ha a körülmények úgy alakulnak, hogy az eredeti anyagot újjal kell helyettesíteni, akkor az archívumok figyelembe veszik az eredeti anyag formátumát.

A filmarchívumok elismerik, hogy elsődleges kötelezettségük a rájuk bízott anyagok megőrzése és – feltéve, hogy az ilyen tevékenység nem veszélyezteti ezt a célt – az állandó hozzáférhetőség biztosítása kutatás, tanulmányozás és nyilvános vetítés céljából.

A továbbiakban ezen általános alapelvek konkrét, részletes kifejtése olvasható:

1. A gyűjtemények jogai:

- 1.1. Az archívumok tiszteletben tartják és védik a rájuk bízott anyagok sértetlenségét, megvédik őket a módosítás, a csonkítás, a hamisítás és a cenzúra minden formájától.
- 1.2. Az archívumok nem áldozzák fel a rájuk bízott anyagok hosszú távú fennmaradását a rövid távú kihasználás érdekében. Inkább megtagadják az egyedi vagy eredeti mesteranyagok kiadását, ha úgy érzik, hogy a vetítés vagy a megtekintés következtében veszélybe kerülhet az anyag.

- 1.3. Az archívumoknak az anyagokat, különösen az eredeti vagy a megőrzési mesteranyagokat [*preservation master materials*] a rendelkezésükre álló legjobb körülmények között kell tárolniuk. Ha a tárolás körülményei nem optimálisak, az archívumoknak arra kell törekedniük, hogy erre a célra jobb feltételeket biztosítsanak.
- 1.4. A megőrzésre szánt anyagok másolásakor az archívumok nem szerkeszthetik vagy változtathatják meg a másolt mű jellegét. A rendelkezésre álló technikai lehetőségek keretein belül az új, megőrzésre szánt példányoknak a forrásanyagok pontos másolatainak kell lenniük. A másolatok létrehozásával kapcsolatos folyamatokat, valamint az ezekkel kapcsolatban meghozott műszaki és esztétikai döntéseket hűen és teljeskörűen kell dokumentálni.
- 1.5. Az anyagok restaurálásakor az archívumok csak arra törekszenek, hogy kiegészítsék a hiányokat, valamint eltávolítsák az idő, az elhasználódás és a téves információk nyomait. Nem törekszenek megváltoztatni vagy eltorzítani az eredeti anyag jellegét vagy az alkotók szándékát.
- 1.6. Amikor az archívumok filmprogramokkal, vetítéssel vagy más egyéb módon az anyagaikhoz hozzáférést biztosítanak, arra törekednek, hogy a lehető legjobban adják vissza az eredeti látvány élményét, különös figyelmet fordítva (például) a megfelelő sebességre és a helyes képarányokra.
- 1.7. Az archívumi anyagok restaurálásával és bemutatásával kapcsolatos döntéseket, vitás kérdéseket és indoklásokat rögzítik, és bármely közönség vagy kutató számára hozzáférhetővé teszik.

1.8. Az archívumok szükségtelenül nem semmisítenek meg anyagokat, még akkor sem, ha azokat már másolás révén megőrizték vagy megvédték. Amennyiben ez jogilag és adminisztrációs szempontból lehetséges és biztonságos, továbbra is hozzáférést biztosítanak a kutatóknak a nitrokópiák megtekintéséhez, amíg a nitrofilmek használhatók maradnak.

2. A jövő generációk jogai:

2.1. Az anyagok örökkévalóságig történő megőrzése iránti felelősségük tudatában az archívumok ellenállnak a gyűjteményükben már meglévő anyagok eltávolítására vagy megsemmisítésére irányuló nyomásnak, illetve annak, hogy az intézmény által meghatározott megőrzési és kiválasztási szabályzaton kívül eső okok miatt utasítsanak vissza vagy fogadjanak el a gyűjteményükbe felajánlott anyagokat.

3. Felhasználással kapcsolatos jogok:

3.1. Az archívumok elismerik, hogy a rájuk bízott anyagok kereskedelmi és művészeti tulajdont képeznek, teljes mértékben tiszteletben tartják a szerzői jogokat és az egyéb kereskedelmi érdekeket. Az archívumok nem vesznek részt olyan tevékenységekben, amelyek sértik vagy csorbitják ezeket a jogokat, és megpróbálják megakadályozni, hogy mások ezt tegyék.

3.2. Mindaddig, amíg a gyűjteményükben található művek kereskedelmi jogai nem jártak le, vagy jogilag nem érvénytelenítették őket, vagy hivatalosan át nem ruházták az intézményre, az archívumok nem használhatják ezeket a tételeket haszonszerzés céljából.

3.3. Ezen elvek betartása érdekében az archívumok a saját gyűjteményeik anyagaiból történő vetítések-nél betartják a következő feltételeket:

- a vetítések kulturális vagy oktatási keretek között zajlanak;
- a vetítések tudomásuk szerint nem ütköznek az adott anyag más, azonos időben történő vagy küszöbön álló kereskedelmi célú felhasználásával;

- a vetítésekre az archívumi intézmények által ellenőrzött vagy elismert helyszíneken kerül sor, és az ebben a szabályzatban meghatározott elvek szerint történnek;

- a vetítések nem nyereségorientáltak (ami nem jelenti azt, hogy a vetítések szükségszerűen ingyenesek lesznek, de amennyiben belépti díjakat szednek, az ebből származó bevétel bizonyíthatóan a filmek megőrzéséhez és az archívum kulturális feladatahoz járul hozzá, nem pedig magánszemélyek, csoportok vagy szervezetek kereskedelmi bevételét képezi).

3.4. Az archívumok szándékosan nem vesznek részt olyan ügyletekben, legyenek azok vetítésekkel, beszerzésekkel vagy bármilyen más felhasználással kapcsolatosak, amelyek sértik mások jogait, vagy amelyek veszélyeztetik a dolgozók, intézményük, a FIAF vagy általában a filmarchívum-mozgalom hírnevét és integritását.

4. A munkatársak jogai:

4.1. Az archívum hisz a tudás és a tapasztalatok szabad megosztásában, hogy segítse mások fejlődését és felvilágosítását, valamint az archívumi eszme fejlődését. A munkatársak a versengés helyett az együttműködés szellemében tevékenykednek együtt a saját és a hasonló intézmények archívumi kollégáival. Az archivátorok tudatosan nem vesznek részt hamis vagy félrevezető információk terjesztésében, és szándékosan nem tartanak vissza információkat a gyűjteményeikre vagy a szakterületeikre vonatkozóan (kivéve, ha egy harmadik fél miatt titoktartási kötelezettség van érvényben).

[Az archívumok és az archivátorok közötti együttműködésre példák lehetnek: az információk vagy az anyagok rendelkezésre bocsátása programok összeállításához, a gyűjteményi anyagok katalogizálásához vagy a filmográfiák összeállításához; információnyújtás a kollégák gyűjtőmunkája szempontjából releváns állományokról vagy segítségnyújtás a megőrzési és gyűjtési elvek kialakításához; anyagok kiadása egyes megőrzési

és restaurálási projektekhez; dokumentáció megosztása tudományos munkák elősegítése céljából stb.]

- 4.2. Az archívumok nem élnek vissza az együttműködés szellemében rendelkezésükre bocsátott információkkal vagy anyagokkal. A más archívumok anyagainak engedély nélküli másolása, munkájuk vagy szakértelmük eredményeinek hivatkozás nélküli vagy igazolatlan felhasználása és a titoktartás megsértése mind a szakmai alapelvek súlyos megsértésének minősülnek.
- 4.3. Azok az archívumok, amelyek a gyűjteményei más archívumi intézmények gyűjteményeiből származó anyagot is tartalmaznak, az adott anyagok minden további felhasználásával vagy hasznosításával kapcsolatos kérdést a megfelelő archívumhoz továbbítanak, kivéve, ha az érintett felek másként állapodtak meg. Ez a méltányossági gesztus minden társarchívumra ki kell hogy terjedjen, függetlenül attól, hogy az anyagokat közvetlenül az archívumok közötti megállapodás útján vagy harmadik fél közbenjárásával szerezték be, illetve hogy az anyagokat eredeti formájukban őrzik-e, vagy új használati formába vannak beágyazva (például ha a film egy válogatásprogramban szerepel).
- 4.4. Az archívumok az illetékes kolléga vagy kollégák engedélye nélkül nem próbálnak aktívan felkutatni vagy megszerezni másik, FIAF-tagsággal rendelkező archívum országában található filmeket vagy gyűjteményeket sem magán-, sem intézményi szinten, és semmilyen más módon nem avatkoznak be az adott ország archívumi ügyeibe.

5. Egyéni viselkedés:

- 5.1. Az archívumok biztosítják, hogy alkalmazottaik ne folytassanak olyan tevékenységet, amely konkurálhat vagy konfliktusba kerülhet intézményi tevékenységükkel, vagy amely a nem szakmabelieket összezavarhatja egy adott kérdésben való részvételük természetét illetően. Például egy archivátor *felhatalmazás nélkül* nem fog:

- olyan magángyűjteményt létrehozni, amely átfedésben van az intézmény által létrehozott gyűjteményekkel;
- olyan szerződést elfogadni előadóként vagy szerzőként az intézménye nevében, amely valószínűleg személyes haszonnal járna;
- pénzügyi érdekeltségben állni az intézmény részére árut vagy szolgáltatást nyújtó, vagy attól szolgáltatást vásárló szervezettel (például egy produkciós céggel);
- olyan csoporthoz csatlakozni, amelynek céljai vagy tevékenységei konkurálnak vagy ellentétesek lehetnek az intézmény vagy a FIAF céljaival.

- 5.2. Ha az archivátor rendelkezik az intézmény engedélyével, hogy ilyen tevékenységet folytathat, akkor mindig világossá kell tenni a nem szakmabeliek számára, hogy az adott pillanatban a tevékenység magán- vagy hivatali minőségben történik-e.
- 5.3. Az archivátorok nem használhatják személyes célokra a saját intézetük állományából származó tárgyakat vagy szolgáltatásokat, kivéve, ha az adott intézmény belső szabályzata engedélyezi.
- 5.4. Az archívumok és az archivátorok az archívumi mozgalom nevében éberen figyelnek, hogy biztosítsák a jelen kódexben meghatározott normák szigorú betartását, és megőrizték a mozgalom jó hírét. Ha bizonyítékot szereznek a kódex megsértésére, akkor a bizonyítékokat a FIAF *Alapszabály és szabályok* dokumentumában meghatározott megfelelő eljárások útján hozzák nyilvánosságra.

- 5.5. Amellett, hogy a jelen dokumentumban felsorolt elvek betartása mellett lehetetlenné válhat, hogy az összes anyaghoz és az egyéb forrásokhoz mindig teljes hozzáférést biztosítsanak, az archívumok és a munkatársaik elismerik, hogy a nyilvánosság joga van hozzáférést kérni, és arra is jogosult, hogy udvariasan bánjanak vele, még akkor is, ha a hozzáférés nem engedélyezhető.

5.6. Az archívumok és munkatársaik tiszteletben tartják a rendelkezésükre bocsátott információkra vonatkozó korlátozásokat, amelyek kapcsán az intézményen kívüli személyek titoktartási kötelezettséget állapítottak meg.

Köszönetnyilvánítás:

Ez a dokumentum eredeti inspirációját nagyban köszönheti David Francisnek, a washingtoni Library of Congress munkatársának, aki 1993-ban először javasolta, hogy tegyék a FIAF jövőjével foglalkozó munkacsoport napirendjére, hogy a FIAF készítsen egy Etikai Kódexet, és hogy a FIAF-tagságot egy ilyen kódex betartása határozza meg, ne pedig a közzétett *Alapszabály és szabályok* dokumentumban szereplő formális meghatározásoknak való megfelelés. A dokumentum számos gyakorlati alapelvéért Ray Edmondsonnak, a canberrai National Film and Sound Archive munkatársának is köszönettel tartozik, aki az 1990-es évek során az audiovizuális archiválás filozófiájának kidolgozására irányuló projektet gondozta. Bár egyikük sem vett részt közvetlenül e szöveg megírásában, a két kolléga hatása alapvető fontosságú volt, és ezt hálásan köszönjük nekik.

A FIAF Etikai Kódexét először Roger Smither, a londoni Imperial War Museum Film and Video Archive munkatársa dolgozta ki és szerkesztette meg a FIAF főtitkárként. A szabályzatot a FIAF munkatársainak egyre szélesebb körével folytatott konzultációk során finomították. Először 1995/96-ban Hoos Blotkamp, az amszterdami Nederlands Filmmuseum munkatársa, aki akkoriban a FIAF jövőjével foglalkozó munkacsoport vezetője volt, valamint Gabrielle Claes, a brüsszeli Cinémathèque Royale munkatársa vitatta meg a szöveget. Ezt követően, 1997 áprilisában a FIAF teljes végrehajtó bizottsága vizsgálta meg a kódexet egy „ötletbörze” keretében, majd a kolumbiai Cartagenában tartott közgyűlésen való bemutatás után a teljes tagságtól szóban és írásban is érkeztek módosító javaslatok. A végső szöveg, amely mindezeket a javaslatokat tükrözi, a londoni National Film and Television Archive munkatársával, Clyde Jeavons-szel együttműködésben készült.

Gazdag Gergő fordítása

Ezúton értesítjük kedves olvasóinkat és támogatóinkat, hogy a **Metropolist** kiadó Kosztolányi Dezső Kávéház Kulturális Alapítvány számlájára

az adózók által felajánlott 1%-okból 2023-ban 110.386 Ft folyt be.

Ezt az összeget lapunk működési költségeire fordítottuk. Felajánlásait – melyek nélkülözhetetlen segítséget jelentenek folyóiratunk számára – hálásan köszönjük!

Kérjük, 2023. évi adóbevallásukkor is gondoljanak ránk, és támogassák munkánkat!

METROPOLIS
FILMÉLETI ÉS FILMTÖRTÉNELMI FOLYÓIRAT

**A Kosztolányi Dezső Kávéház
Kulturális Alapítvány adószáma:**

1 80 83 787 - 1 - 42

Köszönjük!